

» **Mette Frederiksen har udråbt sig selv til børnenes statsminister... Hvis vi ser på de børn, der ikke må gå i skole eller til fritidsaktiviteter, tror jeg, at de efterspørger en statsminister, der også tager ansvar for dem.**

PER SVARRE, bestyrelsesformand, i Jyllands-Posten

40 pct. er forbrugt af øl faldet i coronakarantænen, sammenlignet med samme tid i fjor

PÅ KANTEN

En stenbider har mange liv

FISK: En fredag tillod jeg mig som karantæneramt at gå en tur på havnen ved middags-tid i den lille købstad, Nibe hvor jeg bor.

Solen skinnede fra en skyfri himmel og på min vandring fra fjordkanten hen imod havnen bankede min æstetiske sans så hårdt på døren, at jeg var nødt til at stoppe flere gange og nyde en detalje eller et vue.

TANKERNE arbejdede på højtryk, og sanserne fulgte for en gangs skyld med.

Pludselig var jeg nået hen til havnen og fik øje på en lille kutter. Det er første gang i min tid i byen, at jeg har fået øje på en kutter. Tidligere har jeg kun haft syn for somerens ufatteligt mange lystbåde fyldt med livsnedende sejlere i hvide shorts og jeans ikke sjældent med et glas rosé- eller hvidvin i hånden på dækket eller i kabysen med kalechen trukket til side.

NU STOD der en lyslevende lystfisker, i sin islandske sweater og tilbød et par seniorer at købe stenbidere. Umærkeligt blev jeg en del af selskabet ved ligeså stille at nærme mig, og jeg tog mod til mig, og spurgte lystfiskeren, om jeg mon også kunne købe en? Det fik jeg lov til.

Dog havde han ikke flere plasticposer til at fragte fisken hjem i. Den rare dame, der stod ved siden af, tilbød, at jeg kunne få min fisk i hendes pose, og så kunne vi gå hjem til hende i et af de karakteristiske, røde træhuse på Bryggen, og jeg kunne få en pose af hende. Hvilken venlighed af et vildt fremmed menneske.

PÅ VEJ hjem strøg jeg forbi dagligvarebutikken og fik fat i creme fraiche, rødløg og dild og tænkte på, hvordan jeg mon fik lavet blinis for første gang. Vel hjemme blev jeg forstyrret af en lyd.

Efter en rundspørge hos resten af familien viste det sig at være stenbideren, som rørte på sig i plasticposen. Indrømmet, jeg blev forskrækket. Var fisken fortsat levende? Jeg hidkaldte min søn. Undskyld feminister, hvorfor kontaktede jeg ikke mine to døtre? Nej, det var bare nerver. De kredsløb af nerver, som findes mellem såkaldte sanseceller og musklerne i fiskekroppen

» **Hold nu op for en smuk fisk! Erindringer fra min barndom væltede ind over mig.**

ved altså, hvordan de skal bevæge sig uden hjernen. Derfor! Min søn tog stenbideren ud af posen og lagde den i vasken.

HOLD NU op for en smuk fisk! Erindringer fra min barndom væltede ind over mig.

Jeg var tilbage i min barndomsby Frederikshavn, hvor jeg var med inde i fiskehandlen ved havnen og store mørke vandkar med bl.a. stenbidere mødte øjet, og skabte frygt i et barns øjne. Aldrig kan jeg dog mindes at vi købte andet end rødspætter og torsk derinde.

NU STOD jeg så her i mit eget køkken, som midaldrende, med et af uhyrerne, der i barndommen havde givet indtryk af at være på størrelse med Loch Ness - uhyret, Nessie, fra den skotske ferskvandssø af samme navn.

Stenbideren på spækbrættet her var vel kun to eller tre kilo tung. Mine associationer ville dog ingen ende tage. Forfatteren William Heinesen fra Færøerne (1900-1991) og hans digte "Hymne og harmsang. Digte", 1961 var med ét allestedsnærværende her ved siden af min søn og min fisk:

Hjemme på jorden
Jeg ved et land
Hvor vinterdagen over havet
Er som skumringen mel-

» **Hvordan herlighederne smagte nærmer sig det ubeskrivelige.**

lem grave.

Her ved et aftensbord med brød og fisk

Sidder en gammel, mager morlil

Med årede hænder og krogede fingre,

Men med megen god latter i sit hjerte.

Så er jeg hjemme igen.

[...]

Og stenbideren – anilinrød og galdegrøn

Og lilla som en frossen hånd

Og usagligt blåsort som koldbrand i en fod

Og med lupus på maven og spedalsk på ryggen

Og med to kanyler i hovedet –

Har suget sig fast til en sten på bunden,

Har bidt sig fast til planten Tellus,

Og leger at der er så skøn en blomst

Som nogen i himlen og i helvede"

WILLIAM Heinesens poesi væver et mildt billede af mor i hjemmet, og barnet, på vejen mellem dagen og evigheden med havets skatte som nærmeste nabo.

Heinesen beskriver lyrisk stenbiderens farve og der er netop forskel på hanner og hunners farvepragt. Cyclopterus lumpus alias stenbideren tilhører gruppen af panserkindede fisk. Hunnen kaldes også kvabso eller kul so og er mørk, grøn og grå og er 30-50 centimeter lang. Hannen er farvestrålende rød-

brun. Stenbidere ankommer tidlig forår til de danske farvande hvor de gyder for så senere at vende tilbage til de dybere dele af Nordsøen på vej op imod Island og Grønland. Det er i gydeperioden de har en stor tiltrækning på homo sapiens, som søger fisken for at fange dem og udtage deres vidunderlige, laksefarvede rogn og spise den delikate kaviar, som den også kaldes. For mange i Norden er stenbiderrogn et tegn på at årstiden skifter fra vinter til vår.

HVORNÅR har jeg sidst haft en sådan sanseoplevelse af fænomenet mad? Tænk, alle de travle dage, hvor jeg træt efter dagens dont er kørt til dagligvarebutikken og har måske haft tid til at nyde en mere eller mindre farvestrålende frugt- og grønafdeling og har ellers kastet mig over dosmersedlens diktatur. Bagefter hjemkommet med fornødenheder, hvor de allerfleste er pakket forsvarligt ind i papir og plastic.

Nu stod jeg pludselig med en hel, friskfanget fisk, som fortsat sprællede et sidste spjæt og lod min søn føre kniven, mens en kæmpe hinde, fyldt med lækker rogn gled ned i en skål med koldt vandt.

Så var sønnikes arbejde tilendebragt, og jeg rørte fredssommeligt i skålen med rogn og vand for at fjerne enhver hinderet, for til sidst at si de kulinariske rognperler der lyste som eventyrernes guld og ædelstene.

HVORDAN herlighederne smagte, nærmer sig det ubeskrivelige. Ikke pga. mine noviceagtige, kulinariske evner med friskfanget fisk, men langt snarere pga. den forestilling, at jeg spiste en bid af barndommens land, skabt i et familiært samarbejde med min søn. Som om det var en del af universets cyklus der havde nået et af sine højdepunkter.

» **Stenbideren på Nytorv blev skabt i granit i 1963.**

Stenbideren afstedkom mange erindringsbilleder.

Et af mine sidste farvel til Frederikshavn var netop sommeren 1982, da jeg sammen med de øvrige studenterkammerater dansede rundt om Stenbiderfontænen på Nytorv, for aldrig senere at vende tilbage, som andet end gæst.

STENBIDEREN på Nytorv blev skabt i granit i 1963 af den lokale stenhugger Sven Bovin (1915-2000), lillebror til den langt mere kendte billedkunstner, Karl Bovin (1907-1985). I 1965 blev stenbideren så transformeret til at være en del af en fontæne, under betegnelsen Stenbiderfontænen, og har været det siden. Fra 1996 var dens fundament så ramt af slitage, at der måtte plantes blomster i fontænen i stedet for rindende vand, der ellers ville løbe ned på torvet ad libitum pga. utæthed. I 2019 fik stenbiderfontænen dog lov til at genoptage sit oprindelige liv med vand. I 70'erne og 80'erne dannede pladsen desuden rum for udpegning af henholdsvis årets mand og kvinde. Mangan kendt person har modtaget æren med fødderne plantet i fontænen vand og har fået deres navne indhugget på en pullert ved fontænen. En af de mest prominente modtagere af hæderen er bysbarnet, modeskaber Erik Mortensen, som i en menneskealder arbejdede for mødehuset Balmain i Paris.

MENS Karl Bovin tilsluttede sig malerkolonien i Odsherred i 1920'erne blev Sven

Bovin hjemme i Frederikshavn og overtog faderens stenhuggeri som 21-årig. Det er dog tydeligt, at billedhuggerarbejdet i en stilfærdig, naturalistisk stil fyldte mere og mere og havde stor folkelig appel. Relieffer, buste og skulpturer er især opstillet i Vendsyssel. En af de mest opsigtsvækkende er Hvilende mammut hugget i granit fra 1969, placeret på Mammutpladsen i Hjørring. I Frederikshavn er det udover Stenbiderfontænen især Frihedsmonumentet på Kirkepladsen skabt i årene 1955-57 der skaber fokus på Sven Bovin.

ALLE DE nævnte skulpturer er blevet en del af min barndom og ungdoms kalejdoskop, ikke mindst hjulpet af glimt fra bilen, når vi kørte forbi Sven Bovins stenhuggeri på Hjørringvej og han selv stod udenfor og huggede.

Karantænetid sætter refleksioner i gang. Ville vi alle sammen spise flere fisk, som selv tilberedte hvis vi havde bedre tid? Ville hele vores madkultur slå en kolbøtte. Ville kunst & litteratur få større betydning for det enkelte menneske og dermed vores valg på planetens vegne?

Lad William Heinesen få det sidste ord, når han undrende spørger i Panorama med regnbue i 1972:

Fandt du så i de sene dage omsider ord for noget væsentligt og varigt - det ringe støvkorns glæde og sorg, der også er alverdens?

MARIA STENSGÅRD POULSEN fra Nibe er lektor i gymnasieskolen. Cand.mag. i kunsthistorie og dansk fra Aarhus Universitet i 2009. E-mailadresse: maria.stensgaard@hotmail.com. Hjemmeside: mariastensgaard.dk.

MENS Karl Bovin tilsluttede sig malerkolonien i Odsherred i 1920'erne blev Sven